

УДК 347.63

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v1.2024.15>**В. Савченко,**кандидат юридичних наук, доцент,
науковий співробітник

Оксфордського університету;

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ЗГОДА ЧОЛОВІКА НА ПРОВЕДЕННЯ ШТУЧНОГО ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ (АБОРТУ): ЕТИКО-ПРАВОВЕ ОБРУНТУВАННЯ

Постановка проблеми. Відсутність нормативно передбаченої можливості чоловіка (потенційного батька) впливати на проведення штучного переривання вагітності створює диспропорційність, коли чоловік не має правових механізмів впливу на рішення про проведення абортів та про його заборону, не може відмовитись від батьківства та будь-яких зобов'язань (включаючи фінансові). В той же час жінка сама вирішує долю дитини та можливість здійснення чоловіком права на батьківство, долю дитини після її народження (самостійне виховання або всиновлення), зазначення будь-якого чоловіка батьком дитини (окрім народження дитини жінкою, яка перебуває у шлюбі) та фінансові зобов'язання батька дитини (вимагати сплату аліментів чи ні). Зазначене обумовлює актуальність проведення етико-правового обґрунтування наявності диспропорційності прав чоловіка та жінки в контексті надання згоди на проведення штучного переривання вагітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етико-правова проблематика згоди чоловіка на штучне переривання вагітності не зазнала спеціальних досліджень. Окрема увага була приділена питанням, які корелюються з темою цієї статті. Зокрема такі дослідження проводили Л. Аку-

ленко, В. І. Банніков, О. Балакірева, А. В. Бойчук, І. Волосевич, А. Вудворд, Д. Дмитрук, В. П. Квашенко, Т. Костюченко, М. О. Крістіансен, І. Лациба, Р. Лоретта, О. М. Макаручук, Г. П. Майструк, М. Г. МакКаллі, Д. Павлова, Дж. Реддл, Г. І. Резніченко, С. Рікі, І. І. Трещак, Н. А. Хаджинова, С. Д. Хейлз, О. С. Шаповал, Л. Шрейдж, О. В. Шрищенко, А. Шуренкова та ін.

Метою статті є етико-правове обґрунтування наявності диспропорційності прав чоловіка та жінки в контексті надання згоди на проведення штучного переривання вагітності.

Виклад основного матеріалу. Традиційно, необхідність отримання згоди чоловіка на проведення штучного переривання вагітності не закріплена у законодавстві більшості країн, включаючи Україну. Нормативістська позиція передбачає лише врахування волевиявлення вагітної жінки, яка має виключне право визначати долю власної вагітності, а жодна інша людина не може впливати на її рішення. Проте, іноземна судова практика містить поодинокі приклади, коли чоловік (майбутній батько дитини) вимагає врахувати його заперечення проти проведення абортів, як позбавлення його можливості здійснити право на батьківство. В той же час, наукова доктрина містить концепцію чоловічого

та паперового аборт, а також етико-правові дослідження, які обґрунтовують необхідність наділення чоловіка правом заборонити проведення аборт. Дана проблематика набуває особливої актуальності в контексті високого рівня не терпимого ставлення до абортів (табл. 1) і того, що саме серед чоловіків більший відсоток осіб, які виступають проти абортів (рис. 1).

З урахуванням зазначеного можна припустити, що рівень негативного ставлення до абортів у суспільстві досить великий, а більшість чоловіків виступають проти проведення штучного переривання вагітності. Проте, з урахуванням чинного законодавства, погляди, інтереси та свобода волі чоловіків не враховується при проведенні абортів. Це зумовлює необхідність етико-правового обґрун-

Таблиця 1

Ставлення до абортів в Україні [1, с. 153]

Відносно даного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між ціми оцінками?										
Виправдано: Аборт										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Україна 2020	30,4%	6,8%	8,0%	8,7%	15,7%	9,5%	9,7%	5,5%	3,0%	2,8%
Україна 2011	32,9%	7,2%	8,5%	9,5%	19,8%	7,1%	5,9%	4,0%	2,6%	2,7%

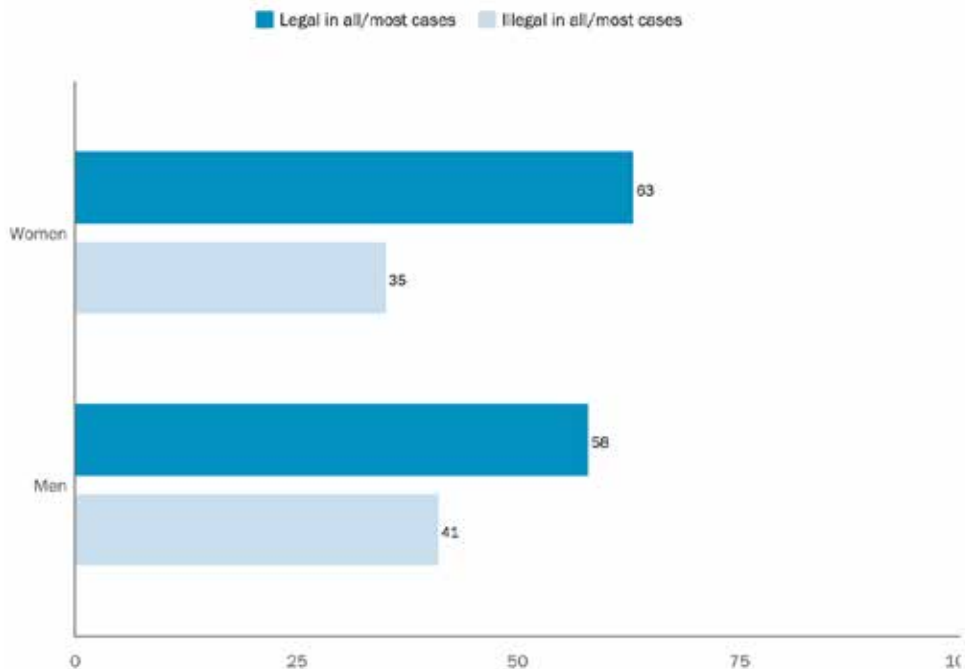

Рис. 1. Погляди на аборти за статтю [2]

тування згоди чоловіка на проведення штучного переривання вагітності, для чого слід виконати два завдання: 1) визначити сучасний стан правового регулювання згоди чоловіка на аборт; 2) встановити рівень його об'єктивності.

Сьогодні усталеною світовою практикою є відсутність у чоловіка права заборонити аборт, фактично, його інтереси та бажання не мають правового значення, адже рішення про проведення штучного переривання вагітності приймається виключно жінкою, на умовах добровільності та поінформованості. Проте, така позиція не завжди була нормативно визначеною, адже ще у Римському праві було передбачено врахування згоди чоловіка на проведення аборт. Зокрема, було передбачено покарання у вигляді вигнання для жінки, яка зробила аборт без згоди чоловіка, адже такі дії визнавались як позбавлення його дітей [3, с. 63]. Цицерон наголошував, що проведення аборт який не узгоджений з волею чоловіка знищує його надію та пам'ять про нього [4].

Лібералізація законодавства в сфері штучного переривання вагітності призвела до жінко центричності та проголошення домінації автономії вагітної жінки над правами та інтересами інших зацікавлених осіб (батьків, чоловіка, спільноти, тощо). В результаті таких тенденцій, у 2011 р. законодавством лише 13 країн світу було передбачено отримання дозволу подружжя на проведення аборт (Індонезія, Малаві, Сирія, Об'єднані Арабські Емірати, Екваторіальна Гвінея, Кувейт, Мальдіви, Марокко, Південна Корея, Саудівська Аравія, Японія, Тайвань та Туреччина) [5, с. 2], а станом на січень 2024 р., таку норму підтримують лише 9 країн (Марокко, Туреччина, Сирія, Саудівська Аравія, Об'єднані Арабські Емірати, Ємен, Індонезія, Японія та Тайвань) [6, с. 1]. При цьому, репродуктивне законодавство Туреччини, Японії та Тайваню

визнається ліберальним, адже визнає право жінки на проведення аборт за бажанням, або соціальними та економічними причинами.

Як бачимо, загальним трендом є зменшення ролі чоловіків при наданні згоди на проведення аборт, що привертає увагу окремих науковців та викликає у них занепокоєння (їх позиції будуть розглянуті нижче).

Основа для лібералізації законодавства в сфері штучного переривання вагітності та проголошення домінації автономії жінки була закладена у Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок». У ч. 1 ст. 6 закріплено право жінок вільно та відповідально вирішувати питання щодо кількості дітей та проміжків часу між їх народженням, мати доступ до інформації, освіти, а також засобів, які дозволяють здійснювати це право [7, ч. 1 ст. 6]. Також, Всесвітня організація охорони здоров'я наголошує на двох принципових умовах до штучного переривання вагітності: 1) воно має ґрунтуватися на інформованій згоді жінки, з повагою до її гідності, гарантією конфіденційності та з урахуванням її потреб та точки зору; 2) скасування будь яких вимог на дозвіл третьої сторони, адже це порушує право жінок приймати рішення стосовно репродуктивних планів та індивідуальну автономію [8, с. 97]. Важливо зазначити, що наведені позиції передбачають не лише нівелювання згоди чоловіка на аборт, а і будь якої іншої особи: лікаря, судді, батьків неповнолітньої особи, тощо. Проте, на практиці, в цьому питанні спостерігається певний дисбаланс.

Законодавством України передбачено, що штучне переривання вагітності проводиться за згодою вагітної жінки [9, ч. 6 ст. 281; 10, ст. 50], але ця норма діє лише для повнолітньої, дієздатної особи. Якщо ж аборт хоче провести малолітня, або недієздатна особа, то необхідною вимогою є отримання заяви від її законних представ-

ників [11, п. 1.8]. В цьому випадку не враховуються бажання та волевиявлення вагітної, що породжує питання про порушення її прав та інтересів, а медичне втручання може набувати ознак примусу. Така позиція викликає жваві дискусії: 1) у Загальному коментарі Мапутського протоколу закріплено обов'язок держав скасувати умови про необхідність дозволу батьків для проведення абортів [12]; 2) Комітет ООН з прав дитини наголошує на необхідності надання жінкам (не залежно від віку) можливості самостійно приймати будь-які рішення щодо репродуктивного здоров'я [13]. Таким чином, навіть чинна в законодавстві норма про дозвіл батьків на проведення штучного переривання вагітності їх малолітньою порушує автономію та свободу волі жінки. Загальна тенденція до лібералізації репродуктивного законодавства направлена на абсолютизацію права жінки на розпорядження власним тілом, в тому числі, прийняття рішень щодо переривання вагітності.

Право на життя виникає з моменту народження, через що, на всіх етап внутрішньоутробного розвитку дитина (ембріон, зародок, плід) є частиною організму матері, яка самостійно приймає рішення про народження дитини, здійснюючи право на материнство та охорону здоров'я. Автономія повнолітньої, дієздатної жінки переважає над правами та інтересами інших осіб не лише в контексті заборони на примусове проведення абортів, а і через скасування необхідності отримувати згоду будь-якої іншої особи. Науковці наголошують, що вимога дозволу третьої сторони несумісна з міжнародним гуманітарним правом, згідно з яким держави не повинні обмежувати доступ жінок до медичних послуг на тій підставі, що вони не мають дозволу від чоловіків, партнерів, батьків або органів охорони здоров'я, їх неодруженого статусу або тому, що вони є жінками [14, с. 74].

Проте, наведені позиції та конструкції жодним чином не враховують права та інтереси чоловіка (потенційного батька дитини), що викликає занепокоєння в контексті дотримання прав людини, заборони гендерної дискримінації та у прихильників ідей лібертаріанства та маскулізму, через породження сексизму щодо чоловіків.

В українській судовій практиці відсутні справи, в яких чоловік виступає позивачем до жінки, яка провела штучне переривання вагітності без його згоди. Проте судова практика інших країн містить поодинокі приклади.

У справі *Planned parenthood of Missouri v. Danforth* суд визнав не конституційною необхідність згоди подружжя на проведення абортів, не через автономію жінки, а через неможливість делегування державою права вето подружжю [15]. Під державним вето на аборт тут розуміється нормативне закріплення підстав та строків проведення штучного переривання вагітності. Але вже у справі *Planned parenthood of Southeastern PA. v. Casey* суд знову визнав необхідність згоди подружжя неконституційним, але використовуючи в якості аргументу принципи свободи волі та індивідуальної автономії жінки [16]. В основі цього та інших схожих рішень знаходилась фундаментальна прецедентна справа *Roe v. Wade (1973)*, в якій визнавався фундаментальний, але не абсолютний характер абортів та викликала багато дискусій, і у 2022 р. ухвала за цією справою була скасована Верховним судом США. Л. Росс наголошує на неефективності та проблемності цієї справи полягала в віднесенні права на аборт до громадянських прав, а не прав людини [17].

Можна навести декілька інших судових справ: 1) у справі *Paton v. Trustees of British Pregnancy Advisory Service Trustees* позивач хотів заборонити своїй дружині зробити аборт після розлучення, але

національний суд та ЄСПЛ вирішили справу на користь жінки [18]; 2) у справі *C. v. S.* Батько плоду на терміні вагітності від вісімнадцяти до двадцяти одного тижня звернувся до суду від свого імені та від імені плода щоб заборонити матері та місцевим органам охорони здоров'я проводити аборт [19]; 3) у справі *Tremblay v. Daigle* позивач вимагав заборонити проведення аборту його дівчині, але суд не підтримав позицію позивача, посиляючись на те, що плод немає правового статусу, а тому, аргументи про захист прав плоду є необґрунтованими [20].

У питаннях згоди третьої сторони на аборт, судова практика та нормотворчі стають на бік жінки, проте ідея непропорційності такої позиції має глибинні коріння.

В основі ідеї чоловічої згоди на аборт знаходиться принцип заборони гендерної дискримінації, рівність прав чоловіка та жінки, а також право на батьківство. Наведемо кілька прикладів: Зокрема, 1) всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи, гарантується їх рівність перед законом, заборонено надання привілеїв чи обмежень за ознаками статі [21, ст. 24]; 2) батьківство охороняються державою [21, ст. 52]; 3) чоловік має право на батьківство [22, ст. 50].

Слід наголосити, що мова не йдеться про проведення аборту за згодою чоловіка, але без згоди жінки. В цьому випадку, це слід кваліфікувати як примус, що породжує цілу сукупність прав жінки. Проте, коли ми говоримо про право чоловіка заборонити проведення аборту, коли він хоче залишити дитину та готовий взяти на себе обов'язки, для дотримання його прав та інтересів така можливість має бути реалізована в законодавстві. Підтримка цієї тези ґрунтується на тому, що народження дитини створює права та обов'язки для двох людей, але лише жінка має реальну правову можливість приймати рішення. А. Бротт зазначає,

що жінка може законно позбавити чоловіка його права стати батьком або змусити його стати ним проти його волі, що підтверджує ідею Дж. У. Гарріса про існування обставин, за яких рішення жінки зробити аборт було б морально неправильним, оскільки це завдало б шкоди батькові [23]. Після моменту запліднення, чоловік позбавляється права впливати на подальший хід справ, адже він не може вплинути на народження або не народження дитини, а після її народження, він набуває обов'язки (наприклад, сплата аліментів), не залежно від того, чи бажав він стати батьком. Тут слід знову наголосити, що ми не підіймаємо питання примусу до абортів чоловіком, коли жінка хоче народити дитину (хоча схожа можливість і передбачена для батьків вагітної малолітньої дівчини). Проте, чи можуть існувати варіанти, за яких можна дотримуватись і прав жінки, і прав чоловіка?

Один із варіантів, надання чоловіку право заборонити аборт, якщо він готовий стати батьком, а матір відмовиться від своєї прав. Тобто жінка виношує та народжує дитину і передає її батьку, відмовляючись від батьківських прав. У згаданій вище справі *C. v. S.* Була схожа ситуація, адже суд не визнав право чоловіка на заборону абортів, але жінка віддала йому дитину після народження. Це відбулось не в межах здійснення права на заборону, а як прояв свободи волі жінки, що знову підтверджує її домінацію. Проте, закріплення такого варіанту на нормативному рівні могло б спростити процедуру врахування волі чоловіка (потенційного батька) та зменшити кількість абортів.

Іншим варіантом врахування прав та інтересів чоловіка може бути виникнення компенсаторних відносин, коли жінка робить аборт, а чоловік хоче залишити дитину. У справі *Anil Kumar Malhotra v. Ajay Pasricha* позивач вимагав компенсацію моральної шкоди від своєї

дружини, її батьків та лікаря за проведення абортів без його згоди, адже він хотів залишити дитину та зазнав психічних страждань [24]. Суд не задовольнив позов чоловіка, враховуючи думку Вищого суду Пенджабу та Хар'яни, що для проведення абортів достатньо лише згоди вагітної жінки, а небажана вагітність є серйозною шкодою для її фізичного та психічного здоров'я [25]. Виходячи з зазначеного, суд визнає, що небажана вагітність може завдати душевних страждань для жінки, але не враховує, що переривання вагітності може завдати моральну шкоду чоловіку.

Схожа справа зараз розглядається у США, де чоловік подав позов проти жінок, які допомогли його дружині зробити медикаментозний аборт. Позивач наполягає на компенсації моральної шкоди через «вбивство його дитини» та планує подавати окремі позови проти фармацевтичної компанії, яка випускає пігулки для переривання вагітності [26]. Ця справа викликає особливий резонанс через скасування Верховним судом США права на аборт (шляхом скасування справи *Roe v. Wade*) та прийняття закону про криміналізацію абортів в Техасі.

Відсутність в Україні судових справ про компенсацію моральної шкоди чоловікам через проведення абортів не означає відсутність такої правової підстави. Серед іншого, фізична особа має право на компенсацію моральної шкоди завданої внаслідок порушення її прав, у разі завдання їй душевних страждань та у разі приниження її честі та гідності [9, ст. 23]. І якщо наявність страждань та приниження честі та гідності потенційного батька через проведення абортів вбачається нам однозначним, то викликає питання про завдання такої шкоди шляхом порушення його прав. Тобто, якщо ми визнаємо наявність душевних страждань, то наявність протиправної поведінки яка призвела до страждань

може викликати сумніви. Це пояснюється тим, що проведення абортів без згоди чоловіка відбувається в межах здійснення прав жінки та, на перший погляд, не порушує прав чоловіка. Проте, ми припускаємо, що аборт без згоди потенційного батька може порушувати його право на батьківство, заборону дискримінації, право на сім'ю та ін. Це створює правові підстави для вимагання компенсації моральної шкоди від жінки за проведення абортів без згоди чоловіка.

Дана конструкція може застосовуватись в обидві сторони. Так жінка має право вимагати компенсацію моральної шкоди від чоловіка (потенційного батька дитини), який вимагає проведення абортів, відмовляється одружуватись (якщо до цього він це пропонував), відмовляється сплачувати аліменти, тощо. Проте навіть наведені вище випадки викликають наукову дискусію, яка обумовлена концепцією «паперового абортів».

Паперовий аборт (фінансовий аборт, чоловічий аборт, законний аборт) – це можливість біологічного батька перед народженням дитини відмовитись від будь-яких прав, привілеїв і обов'язків щодо дитини, включаючи фінансову підтримку [27]. Ця концепція зводиться до того, що визнання рівних прав чоловіка та жінки має передбачати не лише право жінки самостійно приймати рішення про аборт або усиновлення, а і право чоловіка відмовитись від батьківських прав та фінансових зобов'язань. На підтримку цієї концепції М. Маккаллі наводить наступні аргументи: 1) жінка має свободу вирішувати, чи має вона рівень зрілості, щоб взяти на себе обов'язки материнства, чи здатна вона фінансово утримувати дитину; 2) зваживши свої можливості, жінка може зробити аборт, що припиняє її зобов'язання по відношенню до майбутньої дитини; 3) обов'язки майбутнього батька по відношенню до дитини починаються з моменту зачаття і можуть бути припинені лише

рішенням жінки перервати вагітність або рішенням матері віддати дитину на усиновлення, а отже, майбутнє чоловіка визначає жінка [28].

Наведену концепцію підтримує С. Хейлз, який стверджує, що жінки мають абсолютне право на вибірковий аборт, хоча чоловіки та жінки мають рівні моральні права та обов'язки та повинні мати рівні юридичні права та обов'язки [29]. У своїх дослідженнях С. Хейлз наголошує на непослідовності дотримання цих принципів, десинхронізації прав чоловіка та жінки, а також необхідності наділення чоловіка правом відмовитись від своїх зобов'язань. Л. Шрейдж взагалі накладає ідею відповідальності чоловіків за зачаття дитини на концепцію фемінізму, з акцентом на те, що згода чоловіка на статевий акт не є згодою на батьківство [30].

Відповідно до чинного законодавства України, чоловік не може відмовитись від батьківських прав, а процедури за якими його можуть позбавити таких прав обмежені: 1) оспорювання батьківства [22, ст. 136]; 2) згода на усиновлення дитини [22, ст. 217]; 3) позбавлення батьківських прав [22, ст. 164]. Проте навіть позбавлення чоловіка батьківських прав не звільняє його від обов'язків сплати аліментів, виключення становить лише скасування батьківства шляхом його оспорювання. Прикладом цього служить Рішення Чечельницького районного суду Вінницької області № 2-10/11 від 21.10.2011 р., коли суд задовольнив позов чоловіка про оспорювання батьківства та виключення із актового запису про народження дитини відомостей про батька. Рішення суду ґрунтувалось на тому, що чоловік отримав від третьої особи інформацію про те, що не є біологічним батьком дитини, а відповідачка відмовилась проходити судово-генетичну експертизу [31].

Висновки. Проведене дослідження демонструє диспропорційність існуючої ситуації, коли чоловік не має пра-

вових механізмів впливу на рішення про проведення штучного переривання вагітності та про його заборону, не може відмовитись від батьківства та будь-яких зобов'язань (включаючи фінансові). В той же час жінка сама вирішує долю дитини та можливість здійснення чоловіком права на батьківство, долю дитини після її народження (самостійне виховання або усиновлення), зазначення будь-якого чоловіка батьком дитини (окрім народження дитини жінкою, яка перебуває у шлюбі) та фінансові зобов'язання батька дитини (вимагати сплату аліментів чи ні). Це набуває особливої актуальності з урахуванням того, що запліднення могло настати в результаті звалтування чоловіка або його омани (використання сперми чоловіка без його відома, омана про використання жінкою засобів контрацепції, тощо). Це дозволяє припустити, що *під час* боротьби за права жінок ми почали забувати про права чоловіків та застосовувати позитивну дискримінацію.

З урахуванням того, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою [21, ст. 51] та вона створює умови для зміцнення сім'ї [22, ст. 5], вирішення окресленої у цьому дослідженні проблеми можливе шляхом прямого нормативного закріплення наступних моделей: 1) якщо жінка хоче провести штучне переривання вагітності, але потенційний батько проти цього, він має бути наділений правом взяти на себе всі батьківські обов'язки в обмін на не проведення аборт (жінка відмовляється від дитини, а батьківські права отримує тільки чоловік); 2) якщо жінка проводить штучне переривання вагітності у протиріччя з волею потенційного батька, він має право на компенсацію моральної шкоди; 3) якщо жінка завагітніла шляхом звалтування чоловіка або введення його в оману, він має право відмовитись від всіх батьківських та фінансових зобов'язань; 4) запропоновані пози-

ції не розповсюджуються на випадки, коли вагітність настала в результаті насильства, примусу щодо жінки (згвалтування, шантаж, тощо), або якщо є медичні показання для проведення аборту.

Мета статті полягає у етико-правовому обґрунтуванні наявності диспропорційності прав чоловіка та жінки в контексті надання згоди на проведення штучного переривання вагітності. Методи дослідження: загальнонаукові методи: логічний (дедукції та індукції, аналізу й синтезу, абстрагування і порівняння) та герменевтичний (щодо розуміння наукових текстів); спеціально-наукові методи: формально-догматичний та порівняльно-правовий. Результати дослідження: Традиційно, необхідність отримання згоди чоловіка на проведення штучного переривання вагітності не закріплена у законодавстві більшості країн, включаючи Україну. Нормативістська позиція передбачає лише врахування волевиявлення вагітної жінки, яка має виключне право визначати долю власної вагітності, а жодна інша людина не може впливати на її рішення. В той же час, наукова доктрина містить концепцію чоловічого та паперового аборту, а також етико-правові дослідження, які обґрунтовують необхідність наділення чоловіка правом заборонити проведення аборту. Дана проблематика набуває особливої актуальності в контексті високого рівня не терпимого ставлення до абортів і того, що саме серед чоловіків більший відсоток осіб, які виступають проти абортів. Проведене дослідження демонструє диспропорційність існуючої ситуації, коли чоловік не має правових механізмів впливу на рішення про проведення штучного переривання вагітності та про його заборону, не може

відмовитись від батьківства та будь-яких зобов'язань (включаючи фінансові). Висновки: Вирішення окресленої у цьому дослідженні проблеми можливе шляхом прямого нормативного закріплення наступних моделей: 1) якщо жінка хоче провести штучне переривання вагітності, але потенційний батько проти цього, він має бути наділений правом взяти на себе всі батьківські обов'язки в обмін на не проведення аборту (жінка відмовляється від дитини, а батьківські права отримує тільки чоловік); 2) якщо жінка проводить штучне переривання вагітності у протиріччя з волею потенційного батька, він має право на компенсацію моральної шкоди; 3) якщо жінка завагітніла шляхом згвалтування чоловіка або введення його в оману, він має право відмовитись від всіх батьківських та фінансових зобов'язань; 4) запропоновані позиції не розповсюджуються на випадки, коли вагітність настала в результаті насильства, примусу щодо жінки (згвалтування, шантаж, тощо), або якщо є медичні показання для проведення аборту.

Ключові слова: штучне переривання вагітності, аборт, права людини, дискримінація, волевиявлення.

Savchenko V. Male consent to artificial termination of pregnancy (abortion): ethical and legal justification

The purpose of the paper is to provide an ethical and legal justification for the existence of disproportionality between the rights of men and women in the context of consent to the artificial termination of pregnancy. Research methods: general scientific methods: logical (deduction and induction, analysis and synthesis, abstraction and comparison) and hermeneutical (for understanding scientific texts); special scientific methods: formal

dogmatic and comparative legal methods. Results: Traditionally, the need to obtain the male's consent for an artificial termination of pregnancy is not enshrined in the legislation of most countries, including Ukraine. The normative position only considers the pregnant woman's will, who has the exclusive right to determine the fate of her pregnancy, and no other person can influence her decision. At the same time, the scientific doctrine contains the concept of male and 'paper' abortion, as well as ethical and legal studies that justify the need to give men the right to prohibit abortion. This issue is of particular relevance in the context of the high level of intolerance towards abortion and the fact that men are the majority of those who oppose abortion. The study demonstrates the disproportionality of the current situation when a man has no legal mechanisms to influence the decision to perform an artificial termination of pregnancy and to prohibit it and cannot renounce paternity and any obligations (including financial ones). Conclusions: The issues outlined in this study can be solved by directly regulating the following models: 1) if a woman wants to have an artificial termination of pregnancy, but the potential father is against it, he should be granted the right to assume all parental responsibilities in exchange for not having an abortion (the woman gives up the child, and only the man receives parental rights); 2) if a woman has an artificial termination of pregnancy against the will of the potential father, he has the right for moral damages compensation; 3) if a woman becomes pregnant as a result of rape or misleading the male, he has the right to renounce all parental and financial obligations; 4) the proposed positions do not apply to cases where pregnancy is the result of violence, coercion against a woman

(rape, blackmail, etc.), or if there are medical indications for an abortion.

Key words: artificial termination of pregnancy, abortion, human rights, discrimination, expression of will.

Література

1. Світове дослідження цінностей 2020 в Україні / Л. Акуленко та ін. Київ : Український центр європейської політики, 2020. 216 с.

2. Public opinion on abortion. Pew Research Center's. URL: <https://www.pewresearch.org/religion/fact-sheet/public-opinion-on-abortion/> (дата звернення: 28.02.2024).

3. Riddle J. Contraception and abortion from the Ancient world to the Renaissance. Cambridge : Harvard University Press, 1992. 256 p.

4. Cicero. Pro Cluentio: A Selection. London, New York : Bloomsbury Academic, 2021. 168 p. URL: https://web.archive.org/web/20060601183921/http://www.uah.edu/student_life/organizations/SAL/texts/latin/classical/cicero/procluentio1e.html. (дата звернення: 28.02.2024).

5. The Center for Reproductive Rights. The world's abortion laws 2011. New York : The Center for Reproductive Rights, 2011. 2 p. URL: https://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicactions.net/files/documents/AbortionMap_2011.pdf. (дата звернення: 28.02.2024).

6. The Center for Reproductive Rights. The world's abortion laws 2024. New York : The Center for Reproductive Rights, 2014. 1 p. URL: https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2024/03/WALM-Poster_3-1-2024.pdf (дата звернення: 04.03.2024).

7. UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination : Convention of 19.12.1979.

8. WHO Regional Office for Europe. Безпечне переривання вагітності: рекомендації для систем охорони здоров'я з практичних та нормативних питань. 2-ге вид. Київ : Бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я, 2014. 136 с.

9. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 30 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.03.2024).

10. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII : станом на 3 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
11. Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення : Наказ МОЗ України від 24.05.2013 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-13#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
12. The African Commission on Human and Peoples' Rights (African Commission), General Comment No. 2 on Article 14 (1) (a), (b), (c) and (f) and Article 14 (2) (a) and (c) of the Maputo Protocol, paras. 39 and 43 (2014).
13. CRC Committee, General Comment 15: The Right of the Child to the Enjoyment of the Highest Attainable Standard of Health, (62nd Sess.), para. 56, U.N. Doc. CRC/C/GC/15 (2013).
14. Медичний аборт. Клінічна настанова, заснована на доказах / Г. І. Резніченко та ін. Київ : Держ. експерт. центр МОЗ України, 2023. 234 с.
15. Planned Parenthood of Missouri v. Danforth. United States Supreme Court of 01.07.1981. no. 74-1151.
16. Planned Parenthood of Southeastern PA. v. Casey. United States Supreme Court of 22.04.1992. no. 91-744.
17. Loretta R., Rickie S. Reproductive justice : an introduction. 8th ed. Oakland : University of California Press, 2017. 351 p.
18. Paton v British Pregnancy Advisory Service Trustees [1979] QB 276.
19. C. v. S [1987] 1:1230-44.
20. Tremblay v Daigle [1989] 2 S.C.R. 530.
21. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
22. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 05.03.2024).
23. Abortion: Fathers' rights. BBC. URL: <https://www.bbc.co.uk/ethics/abortion/legal/fathers.shtml> (дата звернення: 04.03.2024).
24. Anil Kumar Malhotra v. Ajay Pasricha [2017] The Supreme Court of India. No. 4704/2013.
25. DR Mangla Dogra and Ors v. Anil Kumar Malhotra and Ors [2011] The High Court of Punjab and Haryana at Chandigarh C.R. No. 6337/2011.
26. Woodward A. A man sued his ex's friends for helping her abortion. Now they're suing him. The Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/marcus-silva-texas-wife-friend-abortion-lawsuit-b2331542.html> (дата звернення: 04.03.2024).
27. Christiansen M. III. Manden bag begrebet 'juridisk abort': Det handler om ligestilling. DR. URL: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/manden-bag-begrebet-juridisk-abort-det-handler-om-ligestilling> (дата звернення: 04.03.2024).
28. McCulley M. G. The male abortion: the putative father's right to terminate his interests in and obligations to the unborn child. J Law Policy. 1988. Vol. 1, no. 7. P. 1-55. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12666677/> (дата звернення: 04.03.2024).
29. Hales S. D. Abortion and fathers' rights. Reproduction, technology, and rights (biomedical ethics reviews). Totowa, 1996. P. 101-119. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-59259-450-4_1 (дата звернення: 05.03.2024).
30. Shrage L. Is Forced Fatherhood Fair?. Opinionator. URL: <https://archive.nytimes.com/opinionator.blogs.nytimes.com/2013/06/12/is-forced-fatherhood-fair/> (дата звернення: 04.03.2024).
31. Рішення Чечельницького районного суду Вінницької області № 2-10/11 від 21.10.2011 р. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/20772780> (дата звернення: 05.03.2024).

